فصلنامه رویکردهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت
www.iem-science.ir
سال چهارم، شماره ۱، بهار ۱۴۰۵

تعیین رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان

آمنه میرزا بابایی[۱]، فاطمه حسینقلی[۲]، محمد تقی پور[۲و*]، عارفه ضمیری[۱]

[۱]گروه روانشناسی، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی سهروردی، قزوین، ایران
[۲و*]گروه مهندسی صنایع، موسسه آموزش عالی غیرانتفاعی سهروردی، قزوین، ایران
mohamad.taghipour@srbiau.ac.ir

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین رابطه‌ی سبک های فرزند پروری با یادگیری خود تنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان انجام شد. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از منظر شیوه اجرا توصیفی پیمایشی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر قزوین در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ به تعداد ۲۸۰۰ نفر بود که مطابق فرمول کوکران ۳۳۷ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS27 و آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه استفاده انجام شد. نتایج نشان داد بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی مقتدرانه با ضریب همبستگی ۰/۵۰ رابطه مثبت، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی استبدادی با ضریب همبستگی ۰/۴۳- رابطه منفی، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه با ضریب همبستگی ۰/۳۶- رابطه منفی و بین خودتنظیمی یادگیری با عملکرد تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۶۹ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: .عملکرد تحصیلی، یادگیری خودتنظیمی، سبک‌های فرزندپروری، دانش‌آموزان

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

۱. مقدمه

یافتن عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان همواره یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران تعلیم و تربیت بوده است. در دهه‌ها و سال‌های اخیر، با پیشرفت دانش روان آموزشی و ظهور شاخص‌های نوین، مشخص‌شده است که عملکرد تحصیلی صرفاً نتیجه تلاش آکادمیک و استعداد ذهنی نیست؛ بلکه مجموعه‌ای از عوامل روان‌شناختی، انگیزشی، رفتاری و محیطی در بستر خانوادگی و مدرسه در شکل‌گیری موفقیت تحصیلی نقش دارند (کوپار و همکاران[۱]، ۲۰۲۵). بر اساس گزارش سازمان یونسکو در مارس ۲۰۲۵، حدود ٪۵۷ کودکان در جهان مهارت‌های پایه لازم برای خواندن، حل مسئله و تفکر تحلیلی را ندارند. در سطح جهانی، نرخ پایان دوره تحصیلی پایه (دبیرستان / آموزش متوسطه) یعنی دانش‌آموزانی که تا پایان متوسطه ادامه می‌دهند در سال ۲۰۲۳ معادل حدود ٪۷۴,۷ بوده است. به‌عبارت‌دیگر، حدود ٪۲۵ از دانش‌آموزان دوره متوسطه را کامل نمی‌کنند (سازمان یوسنکو، ۲۰۲۵). عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌تواند تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل فردی، خانوادگی و اجتماعی قرار گیرد. ازجمله این عوامل، سبک‌های فرزندپروری والدین نقش مهمی در شکل‌دهی رفتارها، انگیزه و نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری دارند؛ والدینی که شیوه‌های مقتدرانه و حمایت‌کننده را به کار می‌گیرند، اغلب موجب ارتقای اعتمادبه‌نفس، مسئولیت‌پذیری و انگیزه تحصیلی فرزندان خود می‌شوند (احمدبوکانی، ۱۴۰۳). علاوه بر این، یادگیری خودتنظیم‌شده نیز به عنوان مهارتی کلیدی در مدیریت فرآیند یادگیری، برنامه‌ریزی، هدف‌گذاری و کنترل رفتارهای تحصیلی دانش‌آموزان عمل می‌کند و می‌تواند تأثیر قابل‌توجهی بر پیشرفت تحصیلی آن‌ها داشته باشد؛ بنابراین، ترکیب سبک‌های فرزندپروری و توانایی یادگیری خودتنظیم‌شده می‌تواند یکی از عوامل مؤثر در ارتقای عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به شمار آید. به همین منظور این پژوهش باهدف تعیین رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان انجام‌شد.

۲. بیان مساله

دانش‌آموزان به‌عنوان بخش مهم و پویا از نظام آموزشی، نقش اساسی در آینده هر جامعه ایفا می‌کنند. آنان نه‌تنها در فرایند یادگیری دانش و مهارت‌های علمی و عملی رشد می‌کنند، بلکه ارزش‌ها، نگرش‌ها و هویت اجتماعی خود را نیز در محیط مدرسه شکل می‌دهند (ذاکری و همکاران، ۱۴۰۴). یکی از مفاهیمی که در بحث آموزش و یادگیری دانش‌آموزان مطرح است، عملکرد تحصیلی می‌باشد.

عملکرد تحصیلی یکی از شاخص‌های کلیدی نظام آموزشی است و همواره موردتوجه و دغدغه متخصصان محیط‌های آموزشی قرار دارد (تو و همکاران[۲]، ۲۰۲۱). این مفهوم نشان‌دهنده میزان دستیابی دانش‌آموزان به دانش و مهارت‌های موردنیاز است و به‌عنوان معیاری برای سنجش موفقیت فعالیت‌های آموزشی معلم و تلاش‌های دانش‌آموزان محسوب می‌شود (اشرف‌زاده و همکاران، ۱۴۰۲). عملکرد تحصیلی، به معنای دست‌یابی دانش‌آموزان به اهداف آموزشی از طریق انجام تکالیف کلاسی، شرکت در امتحانات و آزمون‌های استاندارد تعریف می‌شود. در همین راستا، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به‌عنوان یکی از مسائل اساسی آموزشی موردتوجه پژوهشگران و صاحب‌نظران قرارگرفته است. ارتقای مهارت‌های یادگیری خودتنظیمی، به‌عنوان عاملی کلیدی، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش افت تحصیلی و تقویت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا کند، زیرا به آن‌ها امکان می‌دهد فرآیند یادگیری خود را بهتر مدیریت کنند، انگیزه خود را حفظ نمایند و در مواجهه با چالش‌های آموزشی مقاومت بیشتری از خود نشان دهند.

یادگیری خودتنظیمی به‌عنوان فرایندی شناخته می‌شود که در آن دانش‌آموز به‌صورت مستقل و بدون وابستگی مستقیم به معلم یا دیگران، مسیر یادگیری خود را آغاز کرده و هدایت می‌کند. درواقع، خودتنظیمی به توانایی فرد در مدیریت و کنترل افکار، هیجانات و رفتار اشاره دارد. یافته‌های پژوهشی نیز نشان می‌دهد که افرادی با سطح بالای خودتنظیمی، در

[۱]. Cupar et al

[۲]. Tao et al

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

زمینه‌های مختلفی همچون روابط بین‌فردی، سلامت روان و موفقیت تحصیلی در جایگاه بالاتری قرار می‌گیرند (اورتوب و همکاران[۱]، ۲۰۲۴).

یکی از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند بر عملکرد تحصیلی و میزان یادگیری خودتنظیمی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشد، سبک‌های فرزندپروری والدین است. تعاملات میان والدین، فرزندان و دیگر اعضای خانواده به‌عنوان یک نظام پویا و شبکه‌ای در نظر گرفته می‌شود که به‌طور مداوم در حال ایجاد کنش‌های متقابل و تأثیرگذاری بر یکدیگر است. این ساختار خانوادگی نه‌تنها به‌صورت مستقیم، بلکه به‌طور غیرمستقیم از طریق شیوه‌ها و سبک‌های فرزندپروری والدین، بر رشد، رفتار و عملکرد تحصیلی فرزندان اثر می‌گذارد (کربی[۲]، ۲۰۱۸) سبک‌های فرزندپروری ادراک‌شده، تغییرات طبیعی والدین و پاسخ‌های آن‌ها را در قالب بافت اجتماعی منعکس می‌کنند و به‌صورت پویا عمل می‌کنند. به‌طورکلی، سبک‌های فرزندپروری به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند: سبک سهل‌گیرانه، سبک مستبدانه و سبک مقتدرانه. هر یک از این سبک‌ها با ویژگی‌های رفتاری و نگرشی خاصی همراه است که می‌تواند زمینه‌ساز رشد مهارت‌های خودتنظیمی، انگیزه تحصیلی و موفقیت آکادمیک دانش‌آموزان شود. (آکورده و همکاران[۳]، ۲۰۲۱). مرور بر این پژوهش‌ها نشان می‌دهد مطالعه‌ای به بررسی رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری بر یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان پرداخته باشد یافت نشده است و در این زمینه خلأ مطالعاتی وجود دارد؛ بنابراین پرسش اصلی این است که آیا رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری بر یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان معنادار است؟

۳. فرضیه پژوهش

این پژوهش به منظور تعیین رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان انجام شد. این پژوهش برای بررسی هدف و فرضیه زیر انجام گرفت:

هدف: تعیین رابطه‌ی سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان

فرضیه: بین سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان رابطه وجود دارد.

۴. پیشینه پژوهش

طحان‌لر و همکاران (۱۴۰۴) پژوهشی را باهدف بررسی تأثیر سبک‌های فرزندپروری والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام دادند. نتایج نشان داد که سبک فرزندپروری مقتدرانه رابطه مثبت و معناداری با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد، درحالی‌که سبک‌های مستبدانه، سهل‌گیرانه و غفلت‌آمیز با پیشرفت تحصیلی رابطه منفی و معنادار نشان دادند..

جمشیدپور و همکاران (۱۴۰۴) پژوهشی را با عنوان بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری با پیشرفت تحصیلی و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان انجام دادند. یافته‌های این مرور نشان می‌دهد که سبک فرزندپروری مقتدرانه بیشترین همبستگی مثبت را با پیشرفت تحصیلی، احساس شایستگی و انگیزه درونی دانش‌آموزان دارد. در مقابل، سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه معمولاً با پیامدهای منفی مانند کاهش عملکرد تحصیلی، افت انگیزه و گرایش به رفتارهای پرخطر همراه بوده‌اند.

افتخاری و همکاران (۱۴۰۳) پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطهٔ سبک فرزندپروری والدین و پیشرفت تحصیلی با میانجی‌گری عزت‌نفس دانش‌آموزان انجام دادند. نتایج نشان داد که سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه و سبک فرزندپروری مستبدانه والدین اثر کاهشی (معکوس) و معنادار بر پیشرفت تحصیلی و عزت‌نفس دانش‌آموزان دارد، همچنین نتایج نشان داد سبک فرزندپروری مقتدرانه اثر افزایشی (مستقیم) و معنادار بر پیشرفت تحصیلی و عزت‌نفس دانش‌آموزان دارد.

---

۱. Ortube et al

۲. Kerby

۳. Akorede et al

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

هوشنگی و سالاری‌فر (۱۴۰۲) پژوهشی با عنوان «پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر اساس کارکردهای سبک تفکر و سبک‌های تربیتی والدین با میانجی‌گری مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان» انجام دادند. تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان داد که سبک تفکر قانونی و اجرایی، سبک‌های تربیتی مادر و پدر و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان با عملکرد تحصیلی رابطه مثبت و معنادار دارند درحالی‌که سبک تفکر قضاوت‌گر با عملکرد تحصیلی رابطه منفی و معنادار بود.

اسوفی و هسکوکا[۱] (۲۰۲۴) پژوهشی تحت عنوان سبک‌های فرزندپروری و تعامل معلم بر یادگیری خودتنظیم‌شده و پیشرفت تحصیلی انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که سبک فرزندپروری مقتدر و رفتارهای تعاونی معلمان با استراتژی‌های SRL همبستگی مثبت دارند، درحالی‌که سبک فرزندپروری سهل‌گیر و رفتارهای سلطه‌جویانه معلمان با SRL همبستگی منفی دارند.

ژو و همکاران[۲] (۲۰۲۳) به بررسی تأثیر سبک‌های فرزندپروری مادر و پدر و میزان مشارکت والدین بر درگیری تحصیلی و فرسودگی تحصیلی نوجوانان چینی پرداخته است. نتایج نشان داد که فرزندپروری مقتدرانه والدین و مشارکت فعال آن‌ها با افزایش انگیزه و درگیری تحصیلی نوجوانان و کاهش فرسودگی تحصیلی مرتبط است، درحالی‌که سبک‌های کنترل‌گر یا سهل‌گیرانه تأثیر کمتری دارند یا حتی می‌توانند پیامدهای منفی ایجاد کنند.

هایک و همکاران[۳] (۲۰۲۲) به بررسی تأثیر سبک فرزندپروری مقتدرانه بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته است و نقش میانجی خودکارآمدی و قصد دانش‌آموزان برای کسب نمرات خوب را موردبررسی قرار داده است. پژوهش نشان داد که فرزندپروری مقتدرانه به‌طور مستقیم و مثبت با موفقیت تحصیلی مرتبط است و علاوه بر این، این اثر تا حدی از طریق افزایش خودکارآمدی و تقویت انگیزه و قصد دانش‌آموزان برای کسب نمرات بهتر، واسطه‌ای می‌شود.

لی[۴] (۲۰۲۲) پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین سبک‌های فرزندپروری و یادگیری خودتنظیم‌شده» انجام دادند. نتایج نشان می‌دهد که سبک فرزندپروری مقتدر با مهارت‌های بالاتر یادگیری خودتنظیم‌شده مرتبط است، درحالی‌که سبک‌های مستبد، سهل‌گیر و غیرفعال ارتباط ضعیف‌تری با این مهارت‌ها دارند.

۵. روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه آماری و روش نمونه‌گیری، ابزار، روش تجزیه و تحلیل داده ها

پژوهش حاضر ازنظر هدف در گروه تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد، زیرا نتایج آن می‌تواند در عمل و در بهبود رفتارها و فرایندهای آموزشی مورداستفاده قرار گیرد. همچنین ازنظر شیوه اجرا، این مطالعه توصیفی و از نوع همبستگی است، چراکه در آن به بررسی روابط و همبستگی بین متغیرهای موردنظر پرداخته‌شده و سعی شده است نحوه تأثیرگذاری هر یک از متغیرها بر دیگری به‌طور کمی و با استفاده از داده‌های جمع‌آوری‌شده مشخص شود، بدون آنکه پژوهشگر در متغیرها دستکاری یا مداخله‌ای ایجاد کند.

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر قزوین در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ به تعداد ۲۸۰۰ نفر می‌باشد.

حجم نمونه آماری مطابق فرمول کوکران ۳۳۷ نفر بدست آمد.

برای انتخاب نمونه‌ها در این پژوهش از بین مدارس ابتدایی شهر قزوین تعداد ۱۰ مدرسه به‌صورت تصادفی انتخاب شد و در مرحله بعد از هر مدرسه تعداد ۱۲ دانش‌آموزان پایه چهارم، ۱۲ دانش‌آموزان پایه پنجم و ۱۲ دانش‌آموز پایه ششم انتخاب شد که به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

---

۱. Isufi& Haskuka

۲. Zhu et al

۳. Hayek et al

۴. Li

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

پرسشنامه ها شامل: پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری، و پرسشنامه راهبردهای خود تنظیمی یادگیری و پرسشنامه عملکرد تحصیلی بودند.

روش اجرای پژوهش بدین‌صورت بود که ابتدا نمونه‌های آماری بر اساس معیارهای مشخص انتخاب شدند و پس از آماده‌سازی ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه‌ها بین شرکت‌کنندگان توزیع گردید. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها توسط افراد، داده‌های جمع‌آوری‌شده کدگذاری و وارد نرم‌افزارهای آماری شد تا بتوان تحلیل‌های موردنظر را انجام داد. در نهایت، نتایج حاصل از تحلیل‌ها برای بررسی فرضیه پژوهش و پاسخ به سؤالات تحقیق مورد ارزیابی قرار گرفت.

تجزیه‌وتحلیل داده‌ها در این پژوهش با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ انجام شد. برای سنجش ارتباط بین متغیرها از روش ضریب همبستگی پیرسون استفاده می‌شود تا میزان و جهت رابطه میان سبک‌های فرزندپروری و خودتنظیمی تحصیلی مشخص گردد. همچنین برای بررسی تأثیر هم‌زمان و پیش‌بینی‌کننده سبک‌های مختلف فرزندپروری بر خودتنظیمی تحصیلی دانش‌آموزان، از رگرسیون خطی چندگانه بهره گرفته شد. این روش به پژوهشگر امکان می‌دهد تا اثر نسبی هر سبک فرزندپروری بر خودتنظیمی را جداگانه و در حضور سایر سبک‌ها مورد ارزیابی قرار دهد و قدرت پیش‌بینی هر متغیر مستقل را بر متغیر وابسته مشخص کند.

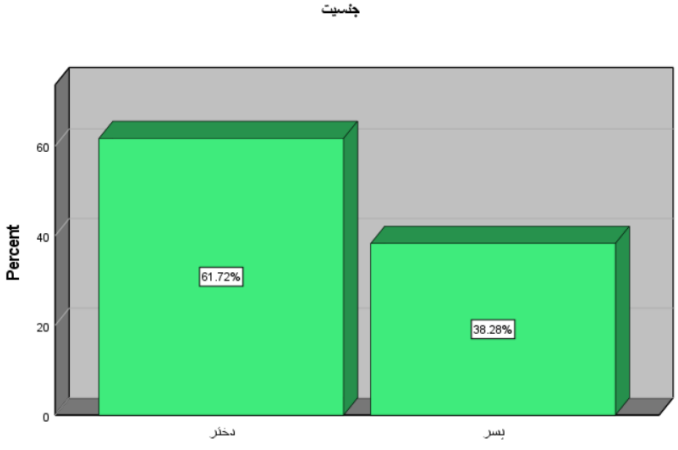
۶. آمار توصیفی

۶-۱-اطلاعات جمعیت‌شناسی

-جنسیت پاسخگویان

جدول ۱: جنسیت پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
دختر	۲۰۸	۶۱/۷
پسر	۱۲۹	۳۸/۳
مجموع	۳۳۷	۱۰۰

شکل ۱: جنسیت پاسخگویان

مطابق جدول و شکل (۱) ۲۰۸ نفر معادل (۶۱/۷ درصد) از پاسخگویان دختر و ۱۲۹ نفر (۳۸/۳ درصد) از پاسخگویان پسر بودند.

به طریق مشابه می توان: پایه تحصیلی پاسخگویان را بررسی کرد.

۶-۲-آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

-توصیف متغیر عملکرد تحصیلی

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

جدول ۲: آمار توصیفی متغیر عملکرد تحصیلی

متغیر	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
خودکارآمدی	۲۵	۳۸	۳۱/۳۷	۳/۹۷
تأثیرات هیجانی	۲۵	۳۸	۳۱/۷۵	۴/۱۰
برنامه‌ریزی	۴۰	۷۶	۵۷/۰۵	۱۱/۱۶
فقدان کنترل	۱۵	۲۸	۲۱/۶۲	۴/۱۵
انگیزش	۴۲	۷۶	۵۸/۹۵	۱۰/۲۰
نمره کل عملکرد تحصیلی	۱۵۳	۲۴۲	۲۰۰/۷۶	۱۷/۳۳

مطابق جدول (۲) میانگین و انحراف معیار متغیر عملکرد تحصیلی ۲۰۰/۷۶ و ۱۷/۳۳ می‌باشد.

-آمار توصیفی متغیر راهبردهای یادگیری خودتنظیمی

جدول ۳: آمار توصیفی متغیر یادگیری خودتنظیمی

متغیر	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
شناخت	۳۰	۵۵	۴۳/۴۳	۷/۵۴
فراشناخت	۱۸	۳۸	۲۹/۵۶	۵/۶۸
خودتنظیمی یادگیری	۴۸	۹۳	۷۳/۰۰۸	۱۱/۸

مطابق جدول (۳) میانگین و انحراف معیار متغیر خودتنظیمی یادگیری به ترتیب ۷۳/۰۰۸ و ۱۱/۸ می‌باشد.

-آمار توصیفی متغیر سبک فرزندپروری

جدول ۴: آمار توصیفی سبک‌های فرزندپروری

متغیر	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف معیار
سبک فرزندپروی مقتدرانه	۳۵	۴۹	۴۲/۱۵	۳/۷۹
سبک فرزندپروی استبدادی	۲۰	۴۵	۳۰/۰۳	۶/۶۲
سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه	۲۰	۴۵	۲۰/۴۲	۷/۰۹

مطابق جدول (۴) متغیر سبک فرزندپروری مقتدارانه دارای میانگین و انحراف استاندارد ۴۲/۱۵ و ۳/۷۹، میانگین و انحراف معیار متغیر سبک فرزندپروری استبدادی ۶/۶۲ و ۳/۰۳ و میانگین و انحراف معیار متغیر سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه به ترتیب ۲۰/۴۲ و ۷/۰۹ است.

۷. یافته‌های استنباطی

فرضیه پژوهش: بین سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان رابطه وجود دارد.

روابط بین متغیرهای سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون موردبررسی قرار گرفت و نتایج در جدول (۵) بیان‌شده است.

جدول ۵: آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سبک‌های فرزند پروری با عملکرد تحصیلی

متغیرها	عملکرد تحصیلی	
	ضریب همبستگی	مقدار p
سبک فرزندپروی مقتدرانه	۰/۵۰	<۰/۰۰۱
سبک فرزندپروی استبدادی	-۰/۴۳	<۰/۰۰۱
سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه	-۰/۳۶	<۰/۰۰۱
خودتنظیمی یادگیری	۰/۶۹	<۰/۰۰۱

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

نتایج جدول ۵ نشان داد بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی مقتدرانه با ضریب همبستگی ۰/۵۰ رابطه مثبت، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی استبدادی با ضریب همبستگی ۰/۴۳- رابطه منفی، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه با ضریب همبستگی ۰/۳۶- رابطه منفی و بین خودتنظیمی یادگیری با عملکرد تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۶۹ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (<۰/۰۰۱).

جدول ۶: آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین سبک‌های فرزند پروری با خودتنظیمی یادگیری

متغیرها	خودتنظیمی یادگیری	
	ضریب همبستگی	مقدار p
سبک فرزندپروی مقتدرانه	۰/۵۱	<۰/۰۰۱
سبک فرزندپروی استبدادی	-۰/۴۲	<۰/۰۰۱
سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه	-۰/۴۳	<۰/۰۰۱

مطابق جدول (۶) بین سبک فرزندپروی مقتدرانه با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۵۱) همبستگی مثبت و معنادار، بین سبک فرزندپروی استبدادی با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۴۲-) همبستگی منفی و معنادار و بین سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۴۳-) همبستگی منفی و معنی‌دار وجود دارد.

۸. بحث و نتیجه گیری

در این بخش به بحث و نتیجه گیری پیرامون یافته های پژوهش پرداخته شد و فرضیه پژوهش مورد تبیین قرار گرفت.
فرضیه پژوهش: بین سبک‌های فرزند پروری با یادگیری خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی در دانش آموزان رابطه وجود دارد.
نشان داد بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی مقتدرانه با ضریب همبستگی ۰/۵۰ رابطه مثبت، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی استبدادی با ضریب همبستگی ۰/۴۳- رابطه منفی، بین عملکرد تحصیلی و سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه با ضریب همبستگی ۰/۳۶- رابطه منفی و معنادار وجود دارد (<۰/۰۰۱).
نتایج نشان داد بین سبک فرزندپروی مقتدرانه با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۵۱) همبستگی مثبت و معنادار، بین سبک فرزندپروی استبدادی با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۴۲-) همبستگی منفی و معنادار و بین سبک فرزندپروی سهل‌گیرانه با خودتنظیمی یادگیری با ضریب همبستگی (۰/۴۳-) همبستگی منفی و معنی‌دار وجود دارد.
نتایج به‌دست‌آمده با یافته‌های طحان‌لر و همکاران (۱۴۰۴)، جمشیدپور و همکاران (۱۴۰۴)، افتخاری و همکاران (۱۴۰۳) همخوانی دارد.
علت رابطه مثبت بین سبک فرزندپروری مقتدرانه و عملکرد تحصیلی و خودتنظیمی یادگیری را می‌توان در چند عامل اساسی جست‌وجو کرد. نخست، والدین مقتدر با ارائه تعادل مناسب میان حمایت و کنترل، فضایی ایجاد می‌کنند که در آن نوجوانان احساس امنیت، اعتماد به نفس و انگیزه برای تلاش دارند. این والدین با تشویق مثبت، الگو بودن و راهنمایی مستمر، مهارت‌های تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و حل مسئله را در فرزندان تقویت می‌کنند و به آن‌ها یاد می‌دهند چگونه اهداف تحصیلی خود را به‌طور مستقل مدیریت کنند. چنین فضایی باعث می‌شود که دانش‌آموزان خودتنظیمی یادگیری را توسعه دهند و از انگیزه درونی برای پیشرفت تحصیلی برخوردار شوند. در مقابل، سبک استبدادی با ایجاد کنترل افراطی و محدود کردن آزادی تصمیم‌گیری، باعث می‌شود نوجوانان احساس فشار، مقاومت یا ناامنی کنند. این والدین معمولاً با سخت‌گیری بیش‌ازحد، عدم انعطاف و فقدان حمایت عاطفی، انگیزه و حس مسئولیت‌پذیری فرزندان را کاهش می‌دهند. در

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

چنین شرایطی، دانش‌آموزان به جای خودتنظیمی و برنامه‌ریزی برای موفقیت، رفتارهای منفعلانه یا پرخاشگرانه نشان می‌دهند و از تلاش مؤثر برای بهبود عملکرد تحصیلی بازمی‌مانند. همچنین در سبک سهل‌گیرانه، اگرچه محبت و گرمی والدین وجود دارد، اما فقدان چارچوب، نظارت و راهنمایی مستمر باعث می‌شود نوجوانان مهارت‌های مدیریت زمان، برنامه‌ریزی تحصیلی و خودکنترلی را به‌طور مؤثر نیاموزند. نبود محدودیت و ساختار در این سبک، نوجوانان را به رفتارهای پراکنده و بی‌تفاوت نسبت به تکالیف تحصیلی سوق می‌دهد و درنتیجه هم خودتنظیمی یادگیری و هم عملکرد تحصیلی کاهش می‌یابد. به‌طور کلی، میزان حمایت، کنترل منطقی و حضور فعال والدین تعیین‌کننده اصلی رشد مهارت‌های خودتنظیمی و عملکرد تحصیلی است. سبک مقتدرانه با ایجاد فضای امن، حمایتگر و هدفمند، موجب تقویت مهارت‌های تحصیلی و یادگیری مستقل می‌شود، درحالی‌که سبک‌های استبدادی و سهل‌گیرانه با فشار افراطی یا فقدان چارچوب تربیتی، موانعی جدی بر سر راه رشد این مهارت‌ها و موفقیت تحصیلی ایجاد می‌کنند.

پیشنهادهای کاربردی

برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی در مدارس، مراکز فرهنگی و پایگاه‌های سلامت برای آشنایی والدین با اصول فرزندپروری مقتدرانه، ازجمله ایجاد تعادل بین محبت و قاطعیت، تعیین حدومرز روشن و تقویت مسئولیت‌پذیری.

تشویق والدین به گفتگوهای منظم، غیر قضاوتی و حمایتگرانه با فرزندان درباره درس، اهداف تحصیلی و احساسات آن‌ها.

والدین می‌توانند با طراحی برنامه روزانه شامل زمان مشخص برای مطالعه، استراحت و فعالیت‌های تفریحی، به کودکان کمک کنند تا مدیریت زمان و اولویت‌بندی را بیاموزند؛ مهارت‌هایی که بخش مهمی از خودتنظیمی یادگیری است.

برگزاری جلسات مهارتی برای آموزش برنامه‌ریزی، مدیریت زمان، تعیین هدف، خودپایشگری و مقابله با حواس‌پرتی می‌تواند مکمل فرزندپروری مناسب باشد و تأثیر والدین مقتدرانه را تقویت کند.

منابع

۱. احمد بوکانی، سعید. (۱۴۰۳). تعیین رابطه جهت‌گیری دینی و سبک‌های فرزندپروری والدین با میزان سلامت روان دانش‌آموزان موفق و ناموفق در دختران و پسران. پایان‌نامه ارشد. تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.

۲. اشرف زاده، توحید، مصرآبادی، جواد، یاری قلی، بهبود و شیخ علیزاده، سیاوش. (۱۴۰۲). فراتحلیل تأثیر یادگیری مشارکتی بر عملکرد تحصیلی. علوم تربیتی،۳۰(۲)، ۱۷-۴۰.

۳. افتخاری، حجت، رضایی فرد، اکبر، ایزدی، سجاد. (۱۴۰۳). بررسی رابطهٔ سبک فرزندپروری والدین و پیشرفت تحصیلی با میانجی‌گری عزت‌نفس دانش‌آموزان. پژوهش در روش‌های آموزش، ۲(۳)، ۱۴۱-۱۷۱.

۴. جمشیدپور، داود و جمشیدپور، محمدرضا و رضوی گل، بی بی زهرا و غفاری کیا، نسرین،۱۴۰۴، بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری با پیشرفت تحصیلی و انگیزه یادگیری دانش آموزان، بیست و پنجمین همایش ملی علمی پژوهشی روانشناسی و علوم تربیتی، شیروان.

۵. ذاکری، آمنه، جعفر طباطبایی سمانه سادات، جعفر، طباطبایی، سمانه سادات و شهابی زاده، فاطمه. (۱۴۰۴). اثربخشی آموزش حافظه فعال بر کفایت اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه. نشریه پژوهش توانبخشی در پرستاری. ۱۱ (۳): ۱۱۱-۱۲۰

۶. طحان لر، ژاله، نادری، زهره و دار شاپوری، ال و غلامی، مریم. (۱۴۰۰). تاثیر سبک های فرزندپروری والدین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، اولین همایش بین‌المللی پژوهش‌های نوپدید در روانشناسی و علوم تربیتی، اهواز،

۷. هوشنگی شایان، سارا و سالاری فر، محمدرضا. (۱۴۰۲). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی براساس کارکردهای سبک تفکر و سبک‌های تربیتی والدین با میانجی‌گری مسئولیت‌پذیری دانش آموزان رویش روان‌شناسی ۱۲ (۳): ۱۱۹-۱۳۰.

8. Akorede, R. N., Seyi, I. E., Fehintola, V. A., & Okpako, E. O. (2021). Psychosocial Predictors of Academic Boredom among Secondary School Students in Ibadan. KIU Journal of Social Sciences, 6(4), 113-122.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]

9. Cupar, T., Klanjšek, R., Košir, K., Lavrič, M., & Vazsonyi, A. T. (2025). Effects of parenting styles on academic achievement: The moderating role of a country's economic development. Children and Youth Services Review, 176, 108429.
10. Hayek, J., Schneider, F., Lahoud, N., Tueni, M., & de Vries, H. (2022). Authoritative parenting stimulates academic achievement, also partly via self-efficacy and intention towards getting good grades. Plos one, 17(3), e0265595.
11. Isufi, A., & Haskuka, M. (2024). Parenting styles and teacher interaction on self-regulated learning and academic performance. International Journal of Adolescence and Youth, 29(1), 2365881.
12. Kerby, K. M. (2018). A qualitative study: Exploring the lived experience of parenting a child with pediatric obsessive-compulsive disorder (Doctoral dissertation, Northcentral University).
13. Li, S. (2022). The relationship between parenting and self-regulated learning of children and adolescents. parenting, 5.
14. Ortube, A. F., Panadero, E., & Dignath, C. (2024). Self-regulated learning interventions for pre-service teachers: A systematic review. Educational psychology review, 36(4), 113.
15. Tao, X., & Hanif, H. (2025). The effects of self-regulated learning strategies on academic procrastination and academic success among college EFL students in China. Frontiers in Psychology, 16, 1562980.
16. Zhu, Q., Cheong, Y., Wang, C., & Tong, J. (2023). The impact of maternal and paternal parenting styles and parental involvement on Chinese adolescents' academic engagement and burnout. Current Psychology, 42(4), 2827-2840.

[Downloaded from mail.iem-science.ir on 2026-11-07]